

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาสังคมหรือประเทศไทยชาติเพื่อก่อให้เกิดความเจริญในทุก ๆ ด้านนั้น การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญอันดับแรกที่รัฐจะต้องให้ความสนใจ และสนับสนุนการลงทุนเพื่อการศึกษาให้มากที่สุด (ภิญโญ สาร, 2530 : 21) การจัดการศึกษา เป็นกิจกรรมและกระบวนการในการพัฒนาบุคคล เพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นทั้งกระบวนการรักษา และถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของสังคม เพื่อให้สังคมพัฒนานาไปในแนวทางที่พึงปรารถนาการพัฒนาไปสู่สังคมใหม่นั้น สถาบันการศึกษาย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมาก ทั้งนี้ เพราะสถาบันการศึกษา เป็นความหวังของสังคมในการพัฒนาคนให้มีความรู้ที่จะได้เป็นกำลังสำคัญของสังคมและประเทศชาติต่อไป

การจัดการศึกษาทุกประเภททุกระดับนั้น จะต้องจัดให้มีการเรียนการสอนตลอดจน การศึกษาอบรมให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามทางคุณธรรมจริยธรรม โดยควบคู่ไปกับความเจริญงอกงามทางสติปัญญาและความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ (ชานติอง วุฒิจันทร์, 2530:15) ดังที่ท่านพระธรรมปิฎก (2539 : 17) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษา หมายถึง การพัฒนาคน ซึ่งยอมรับเป็นแกนกลางของการพัฒนาที่ยั่งยืนและการพัฒนานั้น ให้คนเจริญด้วย สติ สมาธิ ปัญญา ซึ่งก็คือ จริยธรรมนั่นเอง

ปัจจุบันจริยธรรมเป็นเรื่องที่ได้รับการกล่าวถึงมากกว่าเป็นเพราะคนในปัจจุบันคือขี้หรือไร้คุณธรรม ปรากฎการณ์เช่นนี้ นับเป็นปัญหาสังคมลักษณะหนึ่ง ซึ่งมีสาเหตุจากสภาพสังคมในปัจจุบันได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี และ วัฒนธรรมทางตะวันตก ได้หลั่งไหลเข้ามาอย่างต่อเนื่องส่งผลให้สังคมไทย กลายเป็นสังคมที่มุ่งความเจริญทางด้านวัตถุ คนขาดระเบียบวินัยยึดถือค่านิยมที่ไม่น่าพึงประสงค์ เช่น หูหราฟุ่มเฟือย อดความมั่งมี อดความดีความสามารถกันที่ฐานะทางเศรษฐกิจและรายได้ สภาพการณ์ดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของบุคคลากรทุกระดับ เช่น ปัญหาการมีหนี้สิน การทุจริตคอร์รัปชัน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเน้น การพัฒนาคนให้มีจุดยืน ในวิถีชีวิตที่เหมาะสมและมีควา

มันคงในค่านิยมที่ถูกต้อง มีคุณธรรมจริยธรรม วิชาชีพครูเป็นอาชีพที่ให้บริการแก่สังคม เพราะทุกสังคมกำหนดให้ครูเป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งให้คงเอกลักษณ์ของสังคมนั้น ๆ ไว้ (ลัดดา เสนาวงษ์ , 2532 : 36) ครูเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญ เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษาแก่นักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติเป็นพลังอันสำคัญในการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานการเรียนการสอน ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ ภิญโญ สาร (2530 : 262) กล่าวว่า ครู คือผู้มีความสำคัญสูงสุดในการชี้นำและสั่งสอนศิษย์ให้เป็นพลเมืองชนิดใดของชาติก็ได้ เป้าหมายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ อยู่ที่การพัฒนาประชาชน และเยาวชนของชาติ ครูจึงมีความสำคัญเนื่องจากเป็นเครื่องมือที่จะสร้างคนได้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงมีพระราชดำรัสพระราชทานแก่ครูอาวุโสประจำปี 2522 ว่า “...ครูที่แท้นั้น เป็นผู้ทำแต่ความดี ต้องหมั่นขยันและอดสาหะพากเหียร ต้องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ต้องหนักแน่น อดทนอดกลั้น ต้องรักษาวินัย สำรวมระวังความประพฤติปฏิบัติของตนให้อยู่ในระเบียบแบบแผนที่ดีงาม ต้องปลื้มปลื้มใจจากความสุขสบาย และความสนุกรื่นเริง ไม่สมควรแก่เกียรติภูมิของตน ต้องตั้งใจให้มันคงแน่นแฟ้น ต้องซื่อสัตย์รักษาความจริงใจ ต้องเมตตาหวังดี ต้องวางใจเป็นกลาง ไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ ต้องอบรมปัญญาให้เพิ่มพูนสมบูรณ์ทั้งด้านวิชาการและความฉลาดรอบรู้ในเหตุและผล...” (สำนักคณะกรรมการข้าราชการครู, 2540 : 6 -7) ซึ่งสอดคล้องกับพระราโชวาทของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตอนหนึ่งว่า “...การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถ ตลอดจนความประพฤติปฏิบัติแต่ละคุณธรรมของบุคคลบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีต่อเยาวชนได้อย่างครบถ้วนเหมาะสมในทุกๆ ด้าน เยาวชนในบ้านเมืองนั้นก็จะมีเจริญเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ ซึ่งสามารถจะดำรงรักษาประเทศชาติไว้ได้และพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าต่อไปโดยตลอด ดังนั้นผู้มีหน้าที่ให้การศึกษาแก่เยาวชนทุกฝ่ายทุกระดับ จึงต้องถือว่าตนเองมีความรับผิดชอบอย่างสำคัญต่อบ้านเมือง ในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้การศึกษาแก่เยาวชนอย่างถูกต้อง เทียบตรง สมบูรณ์ โดยเต็มกำลังความสามารถ (พิทยาพล เสนาไชย, 2542 : 2)

ครูในฐานะที่เป็นคนดีคนหนึ่งในสังคม จำเป็นต้องมีคุณธรรม จริยธรรม เพราะครูเป็นอาชีพที่ได้รับการยกย่องนับถือเป็นเวลาช้านานและเป็นผู้สอนคน สร้างคนให้เป็นคนดี ตลอดทั้งพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า ครูจึงมีพันธกิจที่จะต้องกระทำตัวเองให้ดีมีมนุษยสัมพันธ์ นำยกย่องนับถือ (สุพล วังสินธ์ , 2534 : 48) ข้าราชการครูเป็นอาชีพที่มีลักษณะพิเศษที่สังคมคาดหวังเป็นผู้อบรมสั่งสอนเด็ก ต้องการให้ครูเป็นคนดีที่เปรียบพร้อมด้วยความดี ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและประชาชน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ความสำเร็จในการจัดการศึกษาความเจริญ

ก้าวหน้าของสังคมและประเทศชาติอยู่ที่ตัวครูที่มีระเบียบวินัยเป็นส่วนใหญ่ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู .ม.ป.ป. : 1) ข้าราชการครูนอกจากต้องอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยวินัย ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบวินัยข้าราชการพลเรือนแล้วยังต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับกฎหมายว่าด้วยครูในส่วนที่เกี่ยวกับจรรยาบรรณและวินัยตามประเพณีครูอีกด้วย(สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา,2540 : 68) สมบัติ มหารศ (2528 : 128) ได้กล่าวไว้ว่าการเป็นครูจะต้องปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรมและศีลธรรมประจำใจยึดมั่นในจรรยาบรรณของครู อมร รักษาสัตย์ (2530 :531) ยังให้ความสำคัญของจรรยาบรรณว่าเป็นสิ่งที่คณะบุคคลรวมกลุ่มรวมอาชีพร่วมกันก่อตั้งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางการดำรงชีวิตของผู้ที่อยู่ในอาชีพนั้น ๆ โดยปกติจะไม่มีกฎหมายบ้านเมืองมาบังคับให้สมาชิกผู้ถือจรรยาบรรณนั้นต้องปฏิบัติตามเหมือนอย่างวินัย แต่สมาชิกผู้อื่นจะร่วมกันสนับสนุนมาตรฐานจรรยาบรรณนั้น ๆ และแทรกแซงพฤติกรรมของสมาชิกผู้ประพฤติกผิด อาจจะทำให้ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการของกลุ่มนั้น ๆ เอง ในประเทศไทยจรรยาบรรณประเภทนี้ก็ปรากฏมีอยู่ในวงการวิชาชีพทั้งหลาย เช่น จรรยาแพทย์ จรรยาบรรณทนายความและจรรยาบรรณครู ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความประพฤติของครู คุรุสภากำหนดให้มีจรรยาบรรณครู เพื่อเป็นกรอบหรือเป็นแนวปฏิบัติสำหรับครูได้ใช้ในการครองตน และยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อให้เป็นครูที่ดีสมกับที่ได้รับยกย่องให้เป็นปูชนียบุคคล (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา , 2540 : คำนำ)

ชม ภูมิภาค ได้วิเคราะห์สถานภาพของครูไว้ 3 ประการ ดังนี้ สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ สถานภาพทางด้านวิชาชีพและสถานภาพทางด้านสังคม พบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจนั้น ครูมีหนี้สินมาก เนื่องจากครูมาจากครอบครัวที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจยากจน และยังคงรับภาระค่าใช้จ่ายของพ่อแม่พี่น้องอีกด้วย ส่วนสถานภาพทางสังคมนั้นสังคมคาดหวังเกี่ยวกับตัวครูมากเกินไป โดยเห็นว่าครูเป็นผู้แก้ปัญหาสังคมเป็นผู้รอบรู้ และทันสมัยอยู่เสมอ เป็นแบบอย่างของสังคมและต้องมีบุคลิกภาพ กิริยามารยาท ความประพฤติดี จึงในทางตรงข้ามสถานภาพทางวิชาชีพของครูนั้น ครูไม่ค่อยสนใจในการพัฒนาตนเอง ครูไม่ศรัทธา ในอาชีพครู คนที่เข้าเรียนครูไม่ได้มีความตั้งใจโดยแท้จริง และอาชีพครูไม่ได้รับการยอมรับเท่าเทียมกับอาชีพอื่น สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุให้ครูมีสถานภาพในสังคมเสื่อมลง (ชม ภูมิภาค,2514 อ้างถึงในวิทยาลัยครูธนบุรี, 2528 : 87) เนื่องจากสังคมเห็นว่าครูไม่ได้เป็นไปตามที่คาดหวัง ครูมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานสังคม บางคนสืมเลื่อนละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของตน บางคนใช้ชีวิตฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย สูรุษสุร่าย ไปตามกระแสวัตถุนิยมจนจมไม่ลง บางคนก็ลุ่มหลงอยู่กับอบาซมุขประเภทต่างๆ ประพฤติชั่วร้ายไปกับความลวร้ายต่างๆ สร้างความค้างหรือให้แก่สถาบันครู (สุจินต์ บัณรศ, 2541 : 11-12)

กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาของประเทศ มีโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ขนาดเล็กจนกระทั่งถึงขนาดใหญ่อยู่ถึง 433 โรงเรียน

มีผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 1,185 คน มีครูอาจารย์จำนวน 12,727 คนและมีนักเรียนจำนวน 328,313 คน (กองวิชาการ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2543:15) ซึ่งการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนบางคนมีพฤติกรรมไม่สอดคล้องกับหลักจรรยาบรรณครู ที่ควรนำมาปฏิบัติ เนื่องจากจรรยาบรรณครู มีลักษณะเป็นคุณสมบัติที่สังคมมุ่งหวังให้ครูในปัจจุบันได้ประพฤติปฏิบัติตาม ดังนั้นการศึกษาถึงการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู จึงควรศึกษาจากความคาดหวังของผู้บริหาร เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้บังคับบัญชาเบื้องต้น เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการดูแลครูให้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณ

สรุปได้ว่า ครูเป็นวิชาชีพที่มีคุณค่าต่อสังคมมาก ครูจึงถูกคาดหวังให้ดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดีซึ่งแตกต่างจากอาชีพอื่นๆ การกำหนดพฤติกรรมที่พึงกระทำของครูนั้นเรียกว่าจรรยาบรรณครู ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมทั้งกายวาจา ใจ อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคม เป็นความคาดหวังของสังคม จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าในสภาพสังคมปัจจุบันครูได้รับความคาดหวังจากกลุ่มสังคมซึ่งในที่นี้ รวมถึงกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนด้วยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของครูว่าเป็นเช่นไร

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยในความคาดหวังของผู้บริหารเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ภายใต้กรอบระเบียบคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบข้อเท็จจริง และได้ทราบแนวทางในการปรับปรุงส่งเสริมจรรยาบรรณครูประถมศึกษาให้อยู่ในระดับที่น่าพอใจ และส่งผลให้ครูประถมศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของจรรยาบรรณครู ทั้งในการประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีตลอดจนการปลูกฝังลักษณะทางคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนของชาติต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังของผู้บริหารเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามขนาดของโรงเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มกรุงเทพมหานคร ขนาดต่างกันมีความคาดหวังเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครู โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. เป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มกรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของครูได้อย่างเหมาะสม
2. เป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้บังคับบัญชาในระดับสูง ใช้ในการพัฒนาคุณธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษาให้อยู่ในระดับที่พึงประสงค์ต่อไป
3. เป็นข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มกรุงเทพมหานคร ให้อยู่ในระดับที่พึงประสงค์ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาความคาดหวังของผู้บริหารเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครูโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามระเบียบครูสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539
2. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ฝ่ายบริหารโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารและผู้ช่วยบริหาร โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2548 จำนวน 73 โรงเรียน รวม 184 คน
3. ขอบเขตด้านตัวแปร
 - 3.1 ตัวแปรต้น คือ ขนาดของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่
 - 3.2 ตัวแปรตาม คือ ความคาดหวังของผู้บริหารเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครูโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความคาดหวังของผู้บริหารเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของครูโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ภายใต้กรอบระเบียบคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 ดังนี้

1. รักและเมตตาศิษย์เอาใจใส่ช่วยเหลือและส่งเสริมให้กำลังใจในการเรียนแก่ศิษย์เสมอหน้า
2. อบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะนิสัยแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ
3. ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์
4. ไม่กระทำความประพฤติที่ผิดต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์
5. ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากศิษย์ ไม่ใช่ให้ศิษย์หาประโยชน์แก่ตนโดยมิชอบ
6. ต้องพัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ วิสัยทัศน์ให้ทันต่อวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง
7. รักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู
8. พึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์
9. พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรม

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ถือว่าผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 และทุกคนตอบคำถามด้วยความจริงใจ สามารถเชื่อถือได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอใช้นิยามศัพท์ ดังต่อไปนี้

1. ความคาดหวัง หมายถึง ความต้องการหรือความปรารถนาของผู้บริหารเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครู โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการหรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน และทำหน้าที่รับผิดชอบการบริหารโรงเรียน กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. จรรยาบรรณครู หมายถึง ประมวลความประพฤติหรือกิริยาอาการที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูควรประพฤติ ปฏิบัติ เพื่อรักษาส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงของความเป็นครู ซึ่งคุรุสภาได้กำหนดจรรยาบรรณครู เพื่อเป็นหลักปฏิบัติสำหรับครู ที่เรียกว่าระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 มีข้อกำหนดทั้ง 9 ด้าน ดังนี้

(1) ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า หมายถึง การตอบสนองต่อความต้องการ ความถนัด ความสนใจของศิษย์อย่างจริงใจ สอดคล้องกับการเคารพ การยอมรับ การเห็นอกเห็นใจ ต่อสิทธิพื้นฐานของศิษย์จนเป็นที่ไว้วางใจเชื่อถือและชื่นชมได้ รวมทั้งเป็นผลไปสู่การพัฒนารอบด้านอย่างเท่าเทียมกัน

(2) ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงาม ให้เกิดแก่ศิษย์ อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ หมายถึง การดำเนินงานตั้งแต่การเลือกกำหนดกิจกรรมที่เรียนที่มุ่งผลต่อการพัฒนาในตัวศิษย์อย่างแท้จริง การจัดให้ศิษย์มีความรับผิดชอบและเป็นเจ้าของการเรียนรู้ ตลอดจนการประเมินร่วมกับศิษย์ ในผลของการเรียนและการเพิ่มพูนการเรียนรู้ภายหลังบทเรียนต่าง ๆ ด้วยความปรารถนาที่จะให้ศิษย์แต่ละคนและทุกคนพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพและตลอดไป

(3) ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ หมายถึง การแสดงออกอย่างสม่ำเสมอของครูที่ศิษย์สามารถสังเกตรับรู้ได้เอง และเป็นการแสดงที่เป็นไปตามมาตรฐานแห่งพฤติกรรมระดับสูงตามค่านิยม คุณธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม

(4) ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ หมายถึง การตอบสนองต่อศิษย์ในการลงโทษหรือให้รางวัลหรือการกระทำอื่นในทางที่นำไปสู่การลดพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและการเพิ่มพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา

(5) ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติและไม่ใช้ให้ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการหาผลประโยชน์ให้แก่ตน โดยมิชอบ หมายถึง การไม่กระทำการใด ๆ ที่จะได้อะไรซึ่งผลตอบแทนเกิดสิทธิที่พึงมีพึงได้จาก การปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบตามปกติ

(6) ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งทางด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ หมายถึง การไม่รู้สึกชะล่าใจว่า

ริเริ่มสร้างสรรค์ ความรู้ใหม่ให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคมการเมืองและเทคโนโลยี สามารถพัฒนาบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์

(7) ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครูและเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรวิชาชีพครู หมายถึง การแสดงออกด้วยความชื่นชมและเชื่อมั่นในอาชีพครู ด้วยตระหนักว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพ ที่มีเกียรติ มีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคม ครูพึงปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและภูมิใจ รวมทั้ง ปกป้องเกียรติภูมิของอาชีพครู เข้าร่วมกิจกรรมและสนับสนุนองค์กรวิชาชีพครู

(8) ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ หมายถึง การให้ความ ร่วมมือ แนะนำปรึกษาช่วยเหลือแก่เพื่อนครูทั้งเรื่องส่วนตัว ครอบครัวและการทำงานตามโอกาส อย่างเหมาะสม รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยการให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางวิธีการ ปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

(9) ครูพึงประพฤติ ปฏิบัติตน เป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาและ วัฒนธรรม หมายถึง การริเริ่มดำเนินกิจกรรม สนับสนุนส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย โดยรวบรวมข้อมูล ศึกษาวิเคราะห์เลือกสรร ปฏิบัติตนและเผยแพร่ศิลปะ ประเพณี ดนตรี กีฬา การละเล่น อาหารและเครื่องแต่งกาย ฯลฯ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน การดำรงชีวิตตนและสังคม

4. ขนาดของโรงเรียนประถมศึกษา ตามเกณฑ์ของสำนักงานการศึกษา ดังต่อไปนี้

4.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 400 คน

4.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 401 – 800 คน

4.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 801 คนขึ้นไป

5. โรงเรียนกรุงเทพมหานคร หมายถึง โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่จัดการ เรียนการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ที่กระจายอยู่ใน 50 สำนักงานเขต จำนวน 433 โรงเรียน